

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nebudíme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část - Erbovní spory

Mezi známé erbovní spory patří například Grey versus Hastings (1410) nebo Lovel versus Morley (1386), ovšem všechny je předčil slavný spor Scrope versus Grosvenor, který sice byl de iure vyřešen již roku 1389, ale jeho důsledky a občasné „škádlení znesvářených stran“ trvá dodnes. Podstata sporu spočívá v právu užívat znak popsáný jako „modré pole, v něm zlaté kosmé břevno“.

Dostáváme se k problematice, která u nás bohužel není řešena jako oddělený problém, nýbrž v nejlepším případě jen jako zásah do projevů osobnosti, kolize s předpisy autorského zákoníku či patentových, resp. známkových práv.

Británie má však s právem na ochranu osobnosti v podobě nezaměnitelnosti erbu letité tradice. Hovoříme zde o tzv. erbovních sporech – takových sporů bylo v průběhu stovek let existence heraldiky bezpočetně. Ovšem zatímco dnes se jedná „již jen o ochranu osobnosti“ a případně ochranu duševního vlastnictví, nesmíme zapomínat, že v minulosti se nejednalo jen o ušlechtilé ideály hrdosti na svůj původ a tedy i erb, nýbrž i o problém ryze praktický. Co se stane, když na bojiště přijedou pod totožnou korouhví dva bojovníci (v horším případě každý na jiné bojující straně)?! Nastane pochopitelně chaos! K tomu musíme připočíst „posedlost“ předků k označování veškerých předmětů svými erby – ostatně, jednalo se o praktické označení vlastnictví či držby. Erby tedy byly v boji značeny nejen praporce a štíty, ale často také oděv většiny vojáků (aby bylo jasné „kdo ke komu patří“), dále samozřejmě cennější zbroj, jako například meče důstojníků, ale v pozdějších dobách také děla a mnoho dalšího. Navíc erb sloužil též jako podpis, drtivá většina alespoň průměrně důležitých listin byla označována erby v podobě pečeti – k tomuto nutno podotknout, že záleželo i na barvě vosku pečeti! Králové (vladaři, tedy jednalo-li se o knížectví, pak i knížata), vysocí církevní představitelé, královská města apod. užívali vosk červený, střední a nižší šlechta, osoby významné avšak nikoliv na úrovni nejvyšší společenské třídy apod. užívaly pečetní vosk zelený a „nejnižší hodnotu“ měl vosk černý, kterým své listiny stvrzovala například menší městečka či některé menší cechy. Od tradice rozlišování barev vosků pro jednotlivé třídy se upustilo již v 18. století, dodnes je však v této sféře dodržován jakýsi společenský úzus – například pro pečetení mezistátních smluv se užívá výhradně vosk červený.

Záměnou erbu tedy mohlo dojít ke značným škodám (včetně škod na majetku). Mezi známé erbovní spory patří například Grey versus Hastings (1410) nebo Lovel versus Morley (1386), ovšem všechny je předčil slavný spor Scrope versus Grosvenor, který sice byl de iure vyřešen již roku 1389, ale jeho důsledky a občasné „škádlení znesvářených stran“ trvá dodnes. Podstata sporu spočívá v právu užívat znak popsáný jako „modré pole, v něm zlaté kosmé břevno“. Problém tkvěl v tom, že na tentýž znak si činili nárok „sousedé“ Lord Richard Le Scrope z hrabství Lancashire a Sir Robert Grosvenor z hrabství Cheshire. Oba totiž přijeli na turnaj pod stejným znakem. Pozadí případu bylo samozřejmě též politické, jelikož současně v té době verboval Richard II. armádu proti Skotům a „modré pole s kosmým zlatým břevnem“ je erb značně prestižní – jednoduchý, snadno zapamatovatelný a navíc budící dojem starobylosti. Je omylem domnívat se, že „čím starší rodina, tím složitější erb“ – při spojování majetků a tím i erbů různých panství do erbu vlastního může dojít k rozšíření erbu na mnoho polí, avšak původní rodový erb si zakládá na jednoduchosti. Tzv. „novošlechta“, tedy „průmyslová šlechta“ z konce 19. století snad nikdy nedostávala erby jednoduché – vždy různé čtvrcené, půlené (kosmo či šikmo), ale též do špic a klínů (v každém poli různé figury – například

ozubená kola, včely, různá nářadí – od lopat přes kladiva až vřetenům), zatímco „historické šlechta“ si zakládala na jednoduchém rodovém symbolu – potomci a i vzdálení příbuzní Vítkovců na symbolu růže, Sternbergové na zlaté hvězdě v modrém poli, Kolovratové na orlici, Kinští na 3 vlčích zubech v červeném poli atd.

Spor Le Scropea a Grosvenora měl další háček v tom, že Le Scrope zvítězil již jednou ve velmi podobném sporu s rytířem Carminowem z hrabství Cornwall, přičemž Carminow se dovolával historie – jeho předkové údajně odvozují svůj původ od bájného krále Artuše, tedy dávno před příchodem rodu lorda Le Scropea, který přitáhl do Anglie až v 11. století s Vilémem Dobyvatelem. Shromáždění rytířů vyřešilo spor diplomaticky – dovolilo Carminowi užívat stejný erb, ale pouze za podmínky, že se vrátí do vzdáleného Cornwallu. Je pozoruhodné, že podobně řeší tuto otázku též Bartolus de Saxoferrato ve svém spise „Tractatus de insigniis et armis“ (Pojednání o znameních a znacích) z poloviny 14. století ve středoevropském prostředí a není pochyb, že angličtí rytíři Bartolovu práci neznali.

Bartolus v šestém bodě svého pojednání uvádí: „...jestliže jeden přijímá znak, který druhý nosil odedávna, tento na něm nemá (zvláštní) zájem, pravděpodobně mu to (také) nebude na urážku. Příklad: Jeden Němec v době odpustků přišel do Říma, kde spatřil jednoho Itala, jak nosí znak a znamení jeho předků. Chtěl ho kvůli tomu žalovat, avšak zajisté to nemohl. Je totiž taková vzdálenost mezi oběma místy či bydlišti, že tím onen první nemohl trpět újmu, a v těchto věcech, jež někdo na základě jistého veřejného práva přijal ve svém užívání, se nemá podávat žaloba než jen ze závažných důvodů“. Nepochybně důležitá je zde pasáž „Je totiž taková vzdálenost mezi oběma místy či bydlišti, že tím onen první nemohl trpět újmu...“, což plně koresponduje s rozhodnutím anglických rytířů, kteří hodlali „odeslat“ rytíře Carminowa zpět do Cornwallu, který byl od panství Le Scropea (Lancashire) v té době dostatečně vzdálen. Otázkou zůstává dnešní interpretace vzdálenosti – tedy v době, kdy je svět propojen globálními informačními prostředky a zvláště vizuálním médiem jakým je internet. Obávám se, že „odeslání Carminowa do Cornwallu“ by dnes bylo stejně nedostatečné jako jeho přesun kamkoliv jinam. Při vytváření nových znaků se tedy musí mj. hledět na CELOSVĚTOVOU nezaměnitelnost, což samozřejmě vyžaduje stálé sledování celosvětových i regionálních heraldických „novot“ a trendů.

Dodejme, že Bartolus se zabývá i jiným řešením: „...zakázat někomu nosit cizí značku může onen, jehož je to značka, a nebo může žádat o to, aby to bylo zakázáno, jestliže se mu tím děje bezpráví, že totiž ten druhý ji nosí bezectně či hanebně neb s ní tak zachází... Za druhé o tom může rozhodnout kdokoliv třetí, kdož je tím urážen, a na jeho žádost to sluší být zakázáno. Za třetí soudce z moci svého úřadu, že to může být k pohoršení a vést k nesváru podřízených“ a dále uvádí odkaz na Lex Iulia, který stanovuje, aby lid nebyl klamán.

Nicméně Carminow nebyl ochoten navrátit se do „svého Cornwallu“ a raději přijal do svého erbu volnou čtvrt, aby tak odlišil svůj znak od Le Scropea. Rod Carminowů však již vymřel, čili tento erbovní spor nepokračoval, na rozdíl od sporu Scrope versus Grosvenor. Spor skončil až po pěti letech (1390) a Court of Chivalry (rytířský soud) rozhodl ve prospěch Lorda Richarda Le Scropea. Nicméně – jak známo – soudy „něco stojí“ a rod Scropeů se výdaji na toto řízení téměř zruinoval. Grosvenorové měli rozhodnutím soudu užívat ve svém erbu pro oblišení stříbrný lem (borduru), ovšem Grosvenorovo odvolání vyslyšel Richard II., rozhodnutí soudu zrušil a nahradil jiným řešením. Borduru ustanovil jako nedostatečný rozlišovací znak pro osoby pokrevně nespřízněné – navíc v rámci jednoho království. Grosvenorovi udělil zcela nový znak – zlatý snop v modrém poli. Nicméně dějiny jdou neúprosně dál a situace mezi rody se během staletí radikálně změnila. Le Scropeové jsou dnes menší venkovskou šlechtou, která na znamení dávného vítězství prikazuje mužským potomkům rodu nosit modré kravaty se zlatými kosmými pruhy. Na druhé straně Grosvenorové ve druhé polovině 19. století dosáhli titulu vévodů – nejsou ničím menším než vévody z Westminsteru! Ještě

koncem 19. století dostal vítězný dostihový kůň ze stáje Grosvenorů jméno Bend Or (Zlaté břevno) a údajně stejnou přezdívku měl i druhý vévoda z Westminsteru, tedy Grosvenorové na svoji prohru zjevně nezapomněli. Představitelé oba rodů se před několika lety setkali v rovnocenné funkci – vicepresidenti Heraldické společnosti .

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část – možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část – „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část – Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část – Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část – Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část – Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)